

Приморске новине

ЛИСТ ССРН ОПШТИНЕ БУДВА

ИЗЛАЗИ ПЕТНАЕСТОДНЕВНО

ГОДИНА XII ♦ БРОЈ 252. ♦ 25. АПРИЛ 1984.

ЦИЈЕНА 10 ДИНАРА

УЗ ПЕТУ ГОДИШЊИЦУ КАТАСТРОФАЛНОГ ЗЕМЉОТРЕСА

НОВИ ХОТЕЛИ ПО ЖЕЉИ ГОСТИЈУ

П ОДРУЧЈЕ НАШЕ ОПШТИНЕ, а тако је и дуж цијеле црногорске обале, пет година након оног априлског јутра, које ће се дуго памтити, сасвим је измијенило лик. Пролито је много зноја, уграђено много бетона и жељеза у нове објекте. Становништво наше комуне је збринуто. Нови домови и луксузни станови замијенили су порушене куће. Дobar број њих с лакшим оштећењима, саниран је веома успјешно. Ојачала је привреда — туристичка највише, јер је и главна на нашем подручју. У току су радови на изградњи луке у Будви. Једино Стари град (истина у току је санација његових бедема) чека градитеље, али неће проћи још много, а његовим тијесним улицама чује се довикивање радника који ће средином године почети да враћају живот овом јединственом средњовековном урбаном језгру.

Наш саговорник је познати архитекта Владо Пламенац, један од аутора пројекта „Јужни Јадран“, пројекат многих објеката, међу којима и комплекса „Авала-Могрен“ у Будви „Палас“ у Петровцу, које многи сматрају најатрактивнијим објектима насталим после земљотреса. Добитник је низа признања и награда, а недавно га је колектив „Монтенегротуриста“ кандидовао „за овогодишњу Тринаестојулску награду.“

— Монтенегротурист је вратио изгубљене капацитете. Али не само то — умјесто 12.500 кревета, колико их је имао на дан потреса, сада их има око 16.000.

— Не само да се повећао број кревета, него је много добијено и у квалитету — оштећени објекти оплемењени су новим садржајима. Најбољи примјер су Бечки, где су, уз саниране објекте, никли ресторани, спортски терени, цвијећњаци и други садржаји. Нови хотели, било да су сезонски или да су намијењени раду током цијеле године, рађени су по захтјевима савременог туристичког тржишта. Зато су се страни гости на разним туристичким берзама широм Европе ове зиме интересовали за наше хотеле.

УБУДУЋЕ: ОБЈЕКТИ ВАНПАНСИОНСКЕ ПОНУДЕ

— Било је ријечи о томе да су нови хотели прескупи, да се могло градити јефтиније?

— Знам. Прича се о „Авали“, „Паласу“, „Тополици“, „Галебу“, „Парку“ и „Фјорду“. То су све градски хотели који су замијенили оне порушене у земљотресу. Настојали смо да их што боље уклопимо у амбијент, да пренесемо нешто од њиховог ранијег изгледа, да патине старих здања „удахнемо“ у ново вријеме. А камен, мермер, ћерамид, бакар и други за то потребни материјали су и скупи. Уз то, ти објекти су оспособљени за рад током 365 дана, имају све градске садржаје, грађени су уз пуну подршку друштвено-политичких заједница мјеста у којима су никли. На објектима гдје је то било могуће поставили смо колекторе за соларну енергију. Тако пуних осам мјесеци сунце ће гријати и расхлађивати „Авалу“, „Словенску плажу“ и друге објекте.

— Да ли је овим заокружен програм изградње нових објеката у „Монтенегротурист“?

— Ми имамо доста кревета у сезонским хотелима — свако мјесто има један или два хотела. Убудуће треба градити објекте ванпансионске понуде у којима оскудијевамо — специјализоване ресторани уз нове хотеле, у старој Будви и другдје. Потребни су нови, модерни кампови у шумљеним предјелима (камповање, у ствари, и значи боравак у природи, по могућности што више нетакнутој), а не као до сада на ливадама. Треба да имају све садржаје за удобан боравак гостију. Погодних локација за

такве објекте има у залеђу Јаза и у Буљарици.

— У досадашњој градњи друштвених, а нарочито приватних објеката било је и доста промашаја. Послије земљотреса, чини се највише.

— У задњих десет година највише је страдало подручје Светог Стефана. У насељу Шумет легално је никло петнаестак кућа, приватних дакако, у зони зеленог појаса. Нови детаљни урбанистички план Петровца је, такође, промашај — урађен је према жељама Мјесне заједнице да би задовољно потребе појединаца. Како, рецимо, објаснити да је у оквиру комплекса хотела „Палас“ остала приватна кућа у зони зелених површина. Дивља градња је прича за себе. Она цвјета у будванском пољу, а и другдје. Мислим да земљишна рента овдје све диктира. Умјесто друштва, њу убирају приватници, трговина плацевима добија огромне размјере, и то

подстиче дивљу градњу. Прво треба учинити корјените промјене у земљишној политици, па онда у урбанистичкој. Ја сам, истина, често иступао на сједницама Скупштине општине, интервенисао у Комитету за урбану политику Црне Горе, желећи да се поштује пројекат „Јужни Јадран“ да се сачувају драгоцјени простори уз обалу који су предмет напада приватника. На жалост у томе нисам успио.

— Села?

— У самом залеђу је велики број села. Изнад Петровца и Светог Стефана су специфичне групације паштровске архитектуре у којима су куће од камена с једноводним крововима, гувницама и волтовима, поплочаним улицама. Села, истина, нису оштећена новом градњом, али су напуштена. Штета је то велика, јер до њих су изграђени путеви, удаљена су од мора два, три, пет километара. Треба уложити напоре како би она била валоризована у туристичке сврхе.

— Нова „Словенска плажа“ је пројекат?

— То је изузетно атрактивно туристичко насеље, рађено у приморском стилу, по захтјевима савремених туриста. Она је пун погодак и све честитке мом колеги, архитекти Јанезу Кобеу из Љубљане за рјешење овог комплекса. Да се ради о добром послу потврђује и велико интересовање туриста из Европе, које је испољено за објекте на Словенској плажи док су могли видјети још једино на макети.

Саво ГРЕГОВИЋ

СПОМЕН ДОМ ЦРВЕНЕ КОМУНЕ

На два састанка одржана посљедњих четрдесетак дана било је ријечи о санацији зграде прве комунистичке општине на Јадрану у Петровцу, на Мору, која је тешко страдала у земљотресу 1979. године. Одбор за обиљежавање 65. годишњице Црвене комуне, формирао је комисију са задатком да одреди садржаје који ће бити у новој згради, пошто је стару, обиљежену са двије црвене линије према првобитној одлуци, требало срушити. Пошто се од таквог „рјешења“ одустало, Републички завод за заштиту споменика културе одлучио је да се зграда, као значајан културно-историјски споменик, санира и претвори у спомен-дом. У приземљу ће бити универзална сала и библиотека, на првом спрату стална изложба о револуционарној прошлости Паштровића, а на другом ће се уредити простор за повремене изложбе.

Пошто је зграда после земљотреса била „ничија“, није се нико сјетио да процјени штету од стихије, тако да ће наша општина морати да обезбједи средства из других извора, (а не из средстава солидарности) за санацију и уређење Спомен-дома Црвене комуне.

П. С.

У РИЈЕЧИ И СЛИЦИ

КАМЕРА ЈЕ СВЈЕДОК

Тешки земљотрес од 15. априла 1979. није поштедио ни просветно-културне организације. У њему је страдала и тада нова Осмогодишња школа и зграда „Зета-филма“ — Дом културе „Гојко Краповић“, поред бројних других културно-историјских споменика од непроцењивог значаја.

На горњој фотографији, снимљеној крајем априла 1979, видимо ученике на часу који се одржава у дворшту школе, на грађевинском материјалу припремљеном за поправку оштећене зграде. Иа-

ко у тешким условима, ученици с пажњом прате наставу.

На доњој фотографији види се „зграда“ Зета филма, у којој се одвијало пословање у току двије-три недеље после земљотреса. У патуру, на великој хладноћи, а нешто касније на несној температури од 30—40 степени Целзијуса, били су то најтежи тренуци радног колектива. Али, све тече!...

Текст и снимци:
М. М. НОВИЧИЋ

Нова самоуслуга „Славија“

Београдска индустрија меса „Славија“ отворила је у Подкошљу нову само-послугу на површини од хиљаду квадратних метара њен расхладни простор је капацитета тридесет вагона. Објекат је стајао шездесет милиона динара.

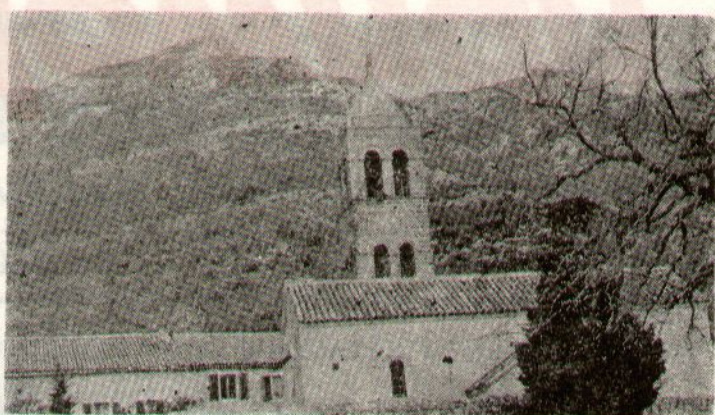
— Поред разноврсних прехранбених производа потрошаче ћемо снабдијевати квалитетним свјежим месом и разноврсним су-

хомеснатим производима. Обавезу смо преузели да снабдијевамо и хотеле „Монтенегротуриста“ од Тивта до Улциња, као и одмаралишта хотел „Парк“, „13. мај“ и Међународни омладински центар, — рекао нам је руководилац новоотвореног објекта Милан Тирнанић.

ПРВИ КУПАЧИ ЈОШ ПОЧЕТКОМ АПРИЛА

Већ почетком априла сунчано и топло вријеме измамило је и прве овогodiшње купаче, иностране госте, који су, посредством разних агенција, стигли у наше хотеле.

Највећи број гостију из Европе пристигао је посредством „Југотурса“. Они су долетјели на тиватски аеродром и одсјели у хотеле „Маестрал“, „Авала“, „Сплендид“ у Бечићима и „Кастел-Ластву“ у Петровцу.

САНИРАН ЗВОНИК У РЕЖЕВИЋИМА

У манастиру Режиџи код Петровца, јединог од

пет манастирских комплекса на подручју Будве који је одолио разорној стихији земљотреса, завршена је санација манастирског звоника који је уз цркву св. Тројице подигнут 1839. године. Радови на његовој санацији изведени су под надзором стручњака Завода за заштиту споменика културе из Цетиња, а средства је обезбједио Републички фонд за обнову пострадалог подручја од земљотреса.

Основан „Будва концерт“

При Културном центру основан је „Будва концерт“ која ће се бавити унапређењем забавног и културно-умјетничког живота у Будви. Светом Стефану и Петровцу. Руководилац новоосноване концертне пословице Драган Кларић рекао нам је да ће се, за почетак, њена дјелатност усмјеравати на ангажовању ансамбала и других музичких састава који ће у љетњим мјесецима наступати, прије свега, на терасама и другим хотелским просторима. Потребна за

оснивањем ове институције осјећала се већ подуже, првенствено да би се заведе жељени ред у ангажовању ансамбала а тиме и презентирању туристима достигнућа на плану наше естрадне умјетности.

Треба очекивати да ће „Будва концерт“ допринијети обогаћивању забавног и културно-умјетничког живота и у мјесецима такозване „мртве“ сезоне на подручју Будве, а тиме и продужењу туристичке сезоне.

Д. Н.

Ново рухо хотела „Милочер“

Завршени су радови на реконструкцији хотела „Милочер“ чиме је у овом ексклузивном објекту добијено 32 једнокреветна и двокреветна апартмана. Тиме је понуда у овом чувеном љетњиковцу подигнута на ниво комфора града — хотела, и оплемена је укупна туристичка понуда Светог Стефана.

У реконструкцију „Милочера“ утрошено је 700 милиона динара.

ПОМОЋ ЖЕЛЕЗАРИ

Колектив „Монтенегроекспреса“ додјелио пет стотина хиљада динара Жељезари у Никшићу на име помоћи за превазилажење тешкоћа у којима је овај наш произвођач челика запао последице оштећења пени за ливење челика. Туристички посленици са Црногорског приморја и овога пута су изразили солидарност за помоћ колективима из Црне Горе.

ПРЕД 40-ГОДИШЊИЦУ ФОРМИРАЊА ПРВЕ БОКЕЉСКЕ БРИГАДЕ (1)

ОВЕ ГОДИНЕ У ОКТОБРУ МЈЕСЕЦУ навршава се четрдесет година од оснивања Прве бокелске народно-ослободилачке ударне бригаде. Овај јубилеј биће свечано обиљежен, а наша општина биће домаћин прославе. Тим поводом у овом, и неколико наредних бројева, доносимо одломке из књиге „ЛЕДЕНИЦЕ“, аутора Јована Михаљевића, бившег замјеника комесара и вршиоца дужности комесара бригаде, у којој је на сликовит начин дочаран ратни пут ове јединице

„Петог октобра 1944. године у Коњском, планинском селу на пространој висоравни Зубаца, на тремећи Црне Горе, Босне и Херцеговине и Хрватске, формирана је Прва бокелска народноослободилачка ударна бригада. Одабрани борци Боке которске Црногорског приморја и других крајева Црне Горе и Далмације сврстали су се тог тмурног кишног јесењег јутра у строј да наставе дјело својих папих другова. Дошли су да би што прије над Боком

и осталим крајевима завиорила застава слободе.

Прва бокелска бригада формирана је Наредбом Штаба Другог ударног корпуса Народноослободилачке војске и партизанских одреда Југославије. Пред делегатима Штаба Корпуса и Штаба Приморске оперативне групе, у чији састав је Бригада ушла, стајали су борци Првог, Другог и Трећег бокелског батаљона, који су постојали знатно раније, и Четвртог, који је организован уочи њеног формирања. Први батаљон настао је почетком 1944. од прекаљених бораца из Прве пролетерске, Четврте и Пете црногорске и Приштабског батаљона Корпуса, Други по капитулацији Италије, септембра 1943, код Удина у Италији, као Орјезски одред, а по доласку у Црну Гору реорганизован је у батаљон, Трећи септембра исте године. Група бокелских батаљона, који су све вријеме од формирања водили борбу, преименована је овом наредбом у Бокелску

ОЛИЧЕЊЕ БРАТСТВА И ЈЕДИНСТВА

бригаду. До тада ови батаљони били су под командом Штаба Друге далматинске пролетерске бригаде.

Својим учешћем у одлучујућим борбама за ослобођење земље Бокелска бригада дала је значајан допринос да Приморска оперативна група брзо и успјешно изврши задатак који је добила од свог врховног команданта Друга Тита — да уништи окупаторску и четничко-усташку упоришта у јужном дијелу Херцеговине, Далмације и на Црногорском приморју...

Бокелска бригада је самостално и с јединицама Другог ударног корпуса учествовала у ослобођењу не само Боке и Црногорског приморја до Улциња и Бојане, већ и Даниловграда, Спужа, Подгорице, Колашина и Пријепоља. Њене јединице су у борбама са заштитним дјеловима њемачких колона, а нарочито у борбама око Даниловграда и Подгорице, имале знатне жртве.

Посебно поглавље на путу Бригаде представља њен долазак на Косово почетком фебруара 1945. и велики допринос који је дала уништењу остатака тамошњих балистичких и других контрареволуционарних група, стварању и учвршћивању народноослободилачких одбора као органа нове народне власти...

На дан формирања Бригада је бројала око 800 бораца, већином из Боке. У току борби за ослобођење Залива и Црногорског приморја попуњена је са још 500 нових бораца, да би у новембру нарастала на преко 1.500 бораца. До краја рата у њој се борило преко 3.100 бораца — 1952 из Боке Которске, 73 из других мјеста Црногорског приморја, 607 из осталих крајева Црне Горе, 228 са Косова, из уже Србије, 98 из Хрватске, и томахом Далматинаца, 44 из Босне и Херцеговине, 21 из Словеније, и тројица из Македоније. У редовима бригаде борило се 40 стражних грађана — 29 Италијана, четри Руса, два Пољака, два Чеха и по један Грк, Мађар и Аустријанац. Што се тиче социјалног састава, било је 1.300 радника, 1.400 земљорадника, 250 интелектуалаца и ђака и 80 других занимања. Као и у осталим јединицама, у Бокелској бригади бориле су се жене — њих 97, припаднице разних националности...

Извјесно вријеме у саставу бригаде био је и један батаљон италијанске дивизије „Галибарди“, која се борила против фашизма на страни Народноослободилачке војске.

Такав састав људстава давали су Бригади посебан печат. Саткана од толико

бројних националности, руковођена комунистима, она је била оличење братства и јединства међу народима...

У борбама против окупатора и његових слугу — четника, усташа и балиста — Прва бокелска уништила је 685, ранила преко 1.000 и заробила око 1.300 непријатељских војника. Међу њима највећи број је њемачких војника, рањено је око 400, а приближно толико је и заробљено. У тим борбама Бригада је, поред осталог, запленила 16 минобацача и топова разних калибра, преко стотину пушкомизраза и митрајева, 1.300 пушака, аутомата и пиштоља, знатне количине муниције и 36 разних моторних возила.

Не рачунајући борце који су пали у борбама што су их водили бокелски батаљони у току 1944. године, до формирања Бригаде, почетка октобра 1944. године из Бригаде је на брану слободе дало животе преко 200 бораца и руководиоца, а више од 350 било је рањено.

Јединица која данас наставља традицију Прве бокелске народноослободилачке ударне бригаде с поносом чува њена одликовања што их јој је додјелио врховни командант друг Тито: Орден братства и јединства са златним вијенцем и Орден заслуга за народ првог реда.

Приморске новине

Лист ССРН општине Будва. Уређује: Редакцијски колегијум. Главни и одговорни уредник: Владимир Станишић. Издавач: Културни центар Будва. Адреса редакције: „Приморске новине“ — Будва телефон: 41-194 — Број жиро-рачуна 20710-603-1809 код СДК Будва — Штамп: Издавачко-штампарска радна организација „Обод“ — Цетиње — Преплата: годишња 350 динара; за иностранство 10 долара. — Рукописи се не враћају

ГОСТ РЕДАКЦИЈЕ: АРХ. ЈАНЕЗ КОБЕ, АУТОР ХОТЕЛСКОГ ГРАДА НА СЛОВЕНСКОЈ ПЛАЖИ

Рјешења супротна од модернизоване архитектуре

ТУРИСТИЧКО НАСЕЉЕ „СЛОВЕНСКА ПЛАЖА“ са 2500 кревета свечано је промовисано у присуству великог броја званица из наше земље. Том приликом разговарали смо с његовим пројектантом, Јанезом Кобеом. Он је, иначе, аутор пројекта стамбеног насеља Котље код Равне на Корушкы (за тај пројекат добио је „Плечникову“ награду), пословног простора „Сплочне пловидбе“ у Порторожу, стамбеног насеља „Ливаде“ у Изоли...

Шта вас је привукло да радите пројекат Туристичког насеља на „Словенској плажи“? — гласило је једно од првих наших питања. — Прије свега простор: наслања се на плажу дугачку 1600 метара. Конфигурација терена дозвољавала је да се у једном потезу изведе комплексан програм. Овакве инвестиције, по правилу, не граде се дуго, што није занемарљиво. Замислимо пројекат реализује се једним захватом. Изградња овог комплекса почела је половином јула 1982. године, а реализован је већи дио програма. Добијено је 2500 кревета са свим пратећим објектима, што захтијева савремен туризам. Основни циљ био је да туристичко насеље буде још лепше, угодније, приступачније за све оне који се овдје буду одмарали. Све је до последњег детаља изведено како сам замислио.

Ипак, наставио је Кобе, програмско архитектонско-урбанистичка композиција није у потпуности готова. Остало је да се заврши око 700 кревета и центар за забаву и рекреацију који треба да обликује источну „порту“ насеља.

— Колико би износила та додатна инвестиција на садашњих 3,4 милијарде динара, колико је стајало ових 2500 кревета?

— Не више од 1,5 милијарде динара по садашњим цијенама, а и та средства могла би се ангажовати путем удруживања.

— Како се осјећате сада када се усељавају први гости у „Словенску плажу“?

— Има доста нервозе. Од

почетка сам ангажован око изградње — позитивније, па је инвеститор, ХТО „Моктенегротурист“, убијеђен да се није погријешило приликом избора пројекта.

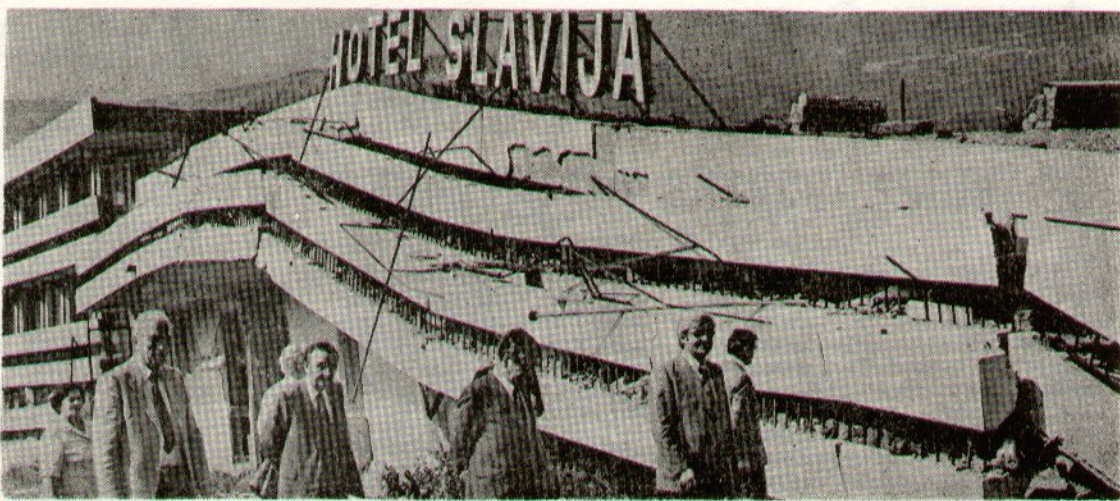
— Насеље сте Ви пројектовали, а дио објеката на самој плажи други архитекта...?

— Иако инвеститор није повјерио мени тај задатак, него титоградском пројек-

Арх. Јанез Кобе

ном бироу, његово рјешење се доста добро уклопило са овим дијелом детаљног урбанистичког плана. Ипак, да је и тај простор дат мени да га обликујем, што је требало и претпоставити, био бих мирнији. Овако, то су два тијела. Једно моје — хотелски дио, а друго — уз саму плажу — архитектуре Милана Поповића из Титограда. То је резултат парадоксалних ставова инвеститора, који је, наводно, морао лицитацијом да тражи пројектанта за тај дио, у мјесто да тражи најбоље пројектантско рјешење.

— Да ли „Словенска плажа“ личи на неко слично изведено туристичко насеље у свијету. Рецимо, на шпанска Ланкорати или на Тореолини Коста дел Сол у близини Малаге?

— Можда да би се „Словенска плажа“ могла употребити с неким реализованим пројектима. Ипак, она је „Словенска плажа“ у Будви. Овдје је у питању ниска амбијентална градња хуманих димензија и облика. Супротних је решења од „модернизоване“ архитектуре, која се масовно продаје широм свијета. У питању је туристичко насеље типично за медитеранско по-

дручје. Оваквим својим обликом оно омогућава гостима мир и интимност у смјештајним јединицама. У главну улицу — корзо сливају се друге улице. Цио „град“ оплеменен је зеленилом и скулптурама на отвореном простору, а унутар објекта налазе се слике, цртежи и графике познатих ликовних стваралаца. Град има више тргова, десетак атријалних башти, свака соба терасу, а апартмани терасе с перголама. Ту се гост одмара у сјени зида или перголе. Једна од битних карактеристика насеља је саобраћајна непоправљивост унутар смјештај-

ног и ресторанско-рекреативног дијела. Ресторани су распоређени око два отворена базена, гдје ће бити мјеста за рекреацију и забаву, како дану тако и у вечерњим часовима. У цијелом насељу ће се осјећати домаћа атмосфера. Насеље је тако конципирано да би се усамљени могли упознати на трговима, у баштама, на калетама, базенима и, на крају, на плажи, а они који имају друштво — да се лијепо и угодно осјећају — рекао нам је на крају Кобе.

Станко ПАПОВИЋ

Добар почетак сезоне

Ако је судити по оној народној „по јутру се дан познаје“, овогодишња туристичка сезона на подручју наше општине донијеће жељене резултате.

Прво су капије отворили хотели „Авала“ и „Малестрал“ у Милочеру, одмах потом и „Ас“ у Перезића долу, а затим хотелски комплекс у Бечићима. Прве госте је примио и нови хотелски град на Словенској плажи који је свечано отворен 21. априла.

Сезона је практично почела доласком авиона „Југотурса“ из Франкфурта на тиватски аеродром. Прва група од 200 гостију смјеш-

тена је у „Авали“, а авиони ове компаније довозиће госте на тиватски аеродром (раније су они слијетали на аеродром Ђилипи) све до краја сезоне. Они ће бити смјештени у објекте „Моктенегротуриста“ од Тивта до Улциња. Долазиће гости из Енглеске, Шведске, Швајцарске, Данске и, највише, из Западне Њемачке.

У Бечићима је прво отворен хотел „Спленидид“. Крајем овог мјесеца и почетком маја и други хотели из овог комплекса примиће госте.

— Први гости дошли су посредством агенције ТУИ

из Западне Њемачке. Очекујемо веома добру посјету током ове сезоне за коју смо се добро припремили. Цијена за наше госте у априлу и мају је 900 динара, у јуну и септембру 1300, а у јулу и августу 1600 динара у двокреветној соби по пансион дану. За домаће госте оставили смо 20% капацитета, — рекао нам је Трипо Матовић, директор ООУР „Хотели Бечићка плажа“.

Веома добру сезону очекују и на подручју Светог Стефана и Петровца.

С. Г.

ОСВРТ

ЗАКАШЊЕЛО СПРЕМАЊЕ

Пролеће и туристи су на будванску ривијеру стигли истовремено, тако рећи руку под руку. Угостиоци су, за сада, посјетом више него задовољни, као и туристи дочеком на тиватском аеродрому гдје су им уручивани струкови карфила и нуђен „нектар“ од грозђа у облику лозове ракије.

За туристичке посленике је, значи, овогодишња сезона почела како су прижељкивали.

Да овогодишњи туристички колач буде дебљи и сочнији бринули су сви запослени и грађани. То су доказали примјером. Тако су се масовно одазвали позивима мјесних заједница и угостиољских радних организација у великом послу око уређења и простора око хотела. Минулих субота и недјеља госте су будили жамори акција који су чинили све да боравак на плажама буде што пријатнији.

Велико спремање у години квалитета тако се захуктало, али, на жалост, са закашњењем. Јер, први гости су затекли неуређене и нечисте плаже, уз магистралу су их дочекале депоније смећа, а с такзваних видиковаца с којих су требали да уживају у лепотама које је природа подарила црногорском побережју морали су да „искључују“ органе за мирис. А, годинама се закљичемо да ћемо наредну туристичку сезону дочекати спремни. У таквим обећањима „просипамо“ ријеке ријечи и штампано стотине страница „заклетви“. Па, ипак, први туристи нас налазе неспремне.

Како изгледа, отет смо заборавили да од утисака првих посјетилаца у многоме зависи посјета нашим летовалиштима у ударним мјесецима сезоне. Заборавља се, како изгледа, да је жива ријеч у пропаганди необично важна и значајна за обликовање туристичког колача, понекад много важнија од проспеката и плаката.

Д. Н.

Туристички град на Словенској плажи је већ усељен

СКУПШТИНСКА ХРОНИКА

Донијет годишњи план и
више одлука и рјешења

На 17. заједничкој сједници сва три вијећа Скупштине општине, која је одржана 12. априла 1984. године, разматрана је Анализа остварења друштвеног плана општине за период 1981—1985. у 1983. години и донијет план Општине за ову годину, затим одлуке о Детаљном урбанистичком плану насеља Шумет, измјенама и допунама Одлуке о грађевинском земљишту, комуналним таксама, давању сагласности на план газдовања шумама, избору пред-

сједника Скупштине општине, предсједника Извршног одбора Скупштине општине, предсједника Вијећа удруженог рада, предсједника Вијећа мјесних заједница и предсједника Друштвено-политичког вијећа.

Донијет је Правилник о мјерама и критеријумима у „Годишњи квалитета“ и поднијет извјештај о раду Извршног одбора Скупштине општине за период април 1982 — април 1984. године.

ПРАВИЛНИК ЗА ОЦЈЕЊИВАЊЕ КВАЛИТЕТА

Правилником о мјерилама и критеријумима за оцјењивање квалитета обављених послова и задатака у 1984/85. години вреднују се у угоститељству и камповима: уредност и опремљеност објекта, техничка исправност уређаја у њима, уредност и одржавање прилаза, дворишта и њихове околине; снабдјевеност, квалитет и разноврсност услуга, однос особља према гостима, промет и уредност стручног особља; у домаћој радиности: опремљеност соба, техничка исправност уређаја у њима, спољни изглед зграда, уредност и одржавање дворишта, квалитет смјештајних услуга; однос према гостима; ангажованост туристичких друштава и њихових чланова на комплетирању туристичке понуде у домаћој радиности; у трговини: уредност и опремљеност продавница, исправност уређаја, одржавање прилаза и околине; снабдјевеност, квалитет и разноврсност робе и услуга; однос особља према купцима; промет, уредност и стручност особља; у комуналној дјелатности: активности на уређењу, опремању, чишћењу и одржавању јавних површина и плажа; правовремено одвожење смећа; одржавање контејнера, канти и корпи за смеће, функционисање јавних захода, тушева, шеталишта и пјешачких стаза; уређење, проширење, обогаћење и одржавање зелених површина; уредно снабдијевање квалитетном водом, брзина интервенције код кварова на водоводу, функционисање канализације и одржавање септичких јама; уредност аутобуских станица, перона, прилаза и превозних средстава; информисање путника о редовима вожње, квалитет станичних, перонских и превозних услуга, однос станичног, и саобраћајног особља према путницима; опремљеност објекта услужне дјелатности, одржавање њихове околине; квалитет услуга; квалитет и правовремено пружање здравствених услуга, однос здравственог особља према пацијентима; активности из области друштвене самозаштите — одржавање јавног реда и мира, противпожарна заштита; квалитет, број и посјећеност културно-забавних приредби, спортских манифестација, одржавање и разноврсност спортских реквизита на плажама, пружање спортско-рекреационих услуга.

За прибављање побројаних елемената образује се Организациони одбор, чије чланове именује Скупштина општине из редова друштвено-политичких и туристичких радника.

Организациони одбор образује комисије од по пет чланова за области угоститељства и кампове, домаћу радиност, трговину, комуналне дјелатности и за здравство, друштвену самозаштиту, културно-забавни и спортски живот. За оцјењивање квалитета послова и задатака образује се жюри који се састоји од предсједника, потпредсједника и пет чланова, а именује их Скупштина општине из редова друштвено-политичких и туристичких радника.

ВЈЕРОВАЛИ ИЛИ НЕ?

ГОСТИМА КОЈИ ЋЕ НАРЕДНИХ НЕДЈЕЉА и мјесеци боравити у љетовалиштима од Тивта до Улциња понудићемо да пођу на излете до Скадарског језера, Титограда и даље у унутрашњост Црне Горе. У руке ћемо им тупнути и, руку на срце — што јесте, јесте — укусан проспекат да виде гдје то иду.

У средини проспекта је и мапа Црне Горе. Али, на њој много тога недостаје. Њени аутори, како изгледа, заборавили су (или, можда нису знали) гдје се налазе Скадарско језеро и Биоградска гора, Жабљак, Плав и Колашин, гдје је тај чувени „црногорски Колорадо“, Платије и доста тога!

А непрестано говоримо како је туристичка понуда Црне Горе недјелива, да је будућност развоја црногорског туризма у повезивању приморског и планинског туризма, што је и неспорно. Али, ето, аутори проспекта су на те „ситнице“ заборавили па гостима нуде празну мапу Црне Горе. Зашто су тако поступили ваљало би и да објасне.

Д. Н.

Планом за 1984. годину утврђују се ос

СЛОЖЕНОСТ ПРИВРЕДНОГ ТРЕНУТКА наше општине карактерише слабење квалитативних фактора привређивања, неликвидност и презадуженост привреде, посебно високе обавезе према иностранству. Основни узрок проблема у угоститељској привреди чине велика улагања у обнову и санацију туристичких капацитета. Међутим, овдје није у питању обим инвестиција, већ њихова недовољна ефикасност, која се огледа у паду коришћења капацитета и ниској потрошњи по госту.

УСКЛАДИТИ ПРИОРИТЕТЕ
РАЗВОЈА

Неповољни општи услови привређивања утицају да се текућа репродукција и у овој години одвија у отежаној ситуацији. Предуслов за рјешавање економских тешкоћа и проблема у привреди будванске општине јесте досљедно спровођење политике економске стабилизације на бази основних одређеног и предложених мјера утврђених дугорочним програмом.

Измјене Друштвеног плана за период 1981—1985. године, тј. разлика између тога и овогodiшњег плана није у смањивању инвестиција, јер су оне реално планиране и, највећим дијелом, већ остварене, већ у показатељима који проистичу из ефикасности инвестиција, што условљава да се ревидирају планирани обим туристичког промета и степен коришћења капацитета, а самим тим и финансијски резултати пословања. Поред тога, утврђују се циљеви бољег коришћења расположивих и изградња мањих капацитета ванпационске понуде, побољшавање услова камповања, што је било предвиђено средњорочним планом, али није било остварено у предвиђеном року.

Неопходно је ускладити приоритете развоја утврђене Друштвеним планом Општине за период 1981—1985. године, а динамичку развоја прилагодити реалним могућностима. У складу с тим, приоритет у развоју имаће:

— оживљавање привредне активности бољим и ефикаснијим коришћењем капацитета, повећање динамике раста производње у првом реду туристичких услуга, намијењених туристима с конвертибилног подручја;

— завршетак раније започетих инвестиционих захвата и стварање услова за бржу и ефикаснију обнову Старог града, као и изградњу мањих објеката ванпационске потрошње у циљу комплетирања туристичке понуде;

— обезбјеђење стабилног снабдијевања енергијом;

— бржи развој мале привреде и пољопривреде.

Повећање туристичког промета с конвертибилног подручја треба постићи благовременим отварањем

нових и бољим расположивих капацитета. Усклађеност де са захтјевима риста знатно ће тварањем хотелс Словенској плажи

БЛАГОВРЕМ
ЗАПОЧЕТЕ
ЗАХВАТЕ

Основни тренд туристичке тражње боравак у апар уређеним кампови, међутим, ни минималне у Недовољна је п на и културно-зских садржаја, средства улагати хитне инвестици изградњу мањих пационске потрошње културно-зских садржаја.

За квалитет ке понуде, неопједити не само у угоститељству, сталим дјелатно

Раније започ захвате треба бштити и ставити почетка сезоне вања што већ позебно девизни ку ове године т средства за брзу нову Старог гр

Окрњени проспект

новни правци прве етапе Дугорочног програма економске стабилизације

оришњем рас-
тета.

туристичке пону-
иностранних ту-
е побољшати о-
ог комплекса на

О ЗАВРШИТИ ИНВЕСТИЦИОНЕ

савремене ту-
усмјерен је на
манима и боље
ма. Наши кам-
задовољавају
ове и захтјева-
уда ванпансио-
бавних и спорт-
а је неопходно
првенствено у
е у камповима,
капацитета ван-
ње и побољша-
авних и спорт-

купне туристич-
одно је обезби-
алитетну услугу
већ и у свим о-
има.

е инвестиционе
говремено завр-
у функцију до
циљу оствари-
финансијских,
ефеката. У то-
ба обезбједити
и ефикасност об-
да, као највеће

туристичке вриједности како у
амбијенталном, тако и у култур-
но-историјском смислу.

Полазећи од значаја сталног и
стабилног снабдијевања електрич-
ном енергијом, неопходно је све
више користити природне услове
нашег поднебља — сунчеву енер-
гију.

Ради потпунијег задовољавања
потреба привреде и становништва
и повећања запослености, неоп-
ходно је максимално користити
све могућности за развој мале
привреде у друштвеном и прив-
атном сектору. Ово, поготову,
што је у нашој општини очигле-
дан несклад између друштвених
потреба и нивоа организованости
личног рада, и то не само у бро-
ју њихових носилаца, већ, првен-
ствено, у врстама дјелатности ко-
јима је лични рад усмјерен. Док
је у појединим дјелатностима при-
ватна иницијатива прецаглашена
(као што је угоститељство, послас-
тичарска дјелатност и умјетнич-
ки занати филигранско-златарске
струке), у другима она сасвим за-
остаје. Зато треба сачинити про-
грам развоја мале привреде којим
не се усмјерити њен развојак и
утврдити конкретни односи изме-
ђу појединих дјелатности. И про-
грамом развоја пољопривредне
производње потребно је предви-
ђети мјере за њено оживљавање
и стимулисање.

ОКВИРИ И ДИНАМИКА ДРУ- ШТВЕНО-ЕКОНОМСКОГ РАЗ- ВОЈА

Овогодишњим планом предвиђа се да се развој наше општине
усмјерава и одвија у следећим оквирима:

	Стопа раста (цијене 1983. године)
— Друштвени производ	33%
— Доходак	32%
— Туристички промет: ноћења укупно	22% (са одма ралишти ма 18%)
— У томе: ноћења у хотелима	52%
Индустријска производња	11%
Промет у трговини	24%
Запосленост	8%
Извоз	80%
Инвестиције	— 20%

Очигледно је да се полази од
циљева и задатака политике еко-
номске стабилизације, која се за-
снова на активирању нових и бо-
љем коришћењу постојећих капа-
цитета, јачању квалитативних
фактора привређивања, повећању
економичности и продуктивности
рада и на тој основи, повећању
дохода.

Благовременим активирањем
слових и већим коришћењем свих
капацитета, бољом организацијом
рада, рационалнијом употребом
репроматеријала и енергије, уз
побољшање квалитета услуга, ство-
риће се услови за пораст турист-
ичког промета по стопи од 18%.

У основним смјештајним капа-
цитетима предвиђа се 1.020.000 но-
ћења — промет ће се повећати за
52%, у камповима 460.000 ноћења,
односно планира се повећање од
24%, у одмаралиштима, при оства-
рењу 905.000 ноћења, повећање
промета предвиђа се за 12%. Зна-
чи, овогодишњи туристички про-
мет планира се на 2.820.000 ноће-
ња.

Раст туристичког промета у о-
сновним смјештајним капацитетима
(52%) базира се на стављању
у функцију нових 2413 кревета,
на Словенској плажи и на пове-
ћању степена коришћења свих
капацитета са 127 дана 100% ис-
коришћености у 1983. на 131 дан
у 1984. години.

Да би се остварило 24% више
ноћења у камповима предузеће се
мјере за побољшање услова кам-
повања путем улагања у опрема-
ње санитарних и инфраструктур-
них инсталација.

У закупљеним собама у дома-
ћој радиности планирано је мање
ноћења него претходне године из
разлога што су Одлуком о угос-
титељској и туристичкој дјелат-
ности грађана сва одобрења за из-
давање приватних соба ставље-
на ван снаге, а за добијање нових
прописани су знатно строжији ус-
лови са циљем да се наша ту-
ристичка понуда подигне на виши
ниво.

КАМАТЕ ЋЕ „ПОЈЕСТИ“ ДО- ХОДАК

Укупан приход и доходак у
овој години треба да порасте за
по 59%, док ће економичност по-
словања, и поред напора за по-
бољшање, остати на нивоу прет-
ходне године, јер се претпостав-
ља да ће раст трошкова бити ве-
ћи од раста цијена туристичких
услуга, то јест да ће цијене „по-
јести“ уштеде.

Раст чистог дохотка планиран
је по стопи од 43%, што значи
да ће издвајања из дохотка за
уговорене и законске обавезе, због
велике задужености, расти знат-
но брже. Само камате у 1984. го-
дини износиће 360 милиона дина-
ра. Због плаћања камата ООУР
„Палас“ ће у овој години посло-
вати с губитком од око 34.600.000
динара. Остале организације по-
зитивно ће пословати — укупан
њихов остатак дохотка планира
се на 71.741.000 динара. Значи, о-
статак дохотка биће мањи за 51%
него 1983. године, а без остатка
дохотка „Словенске плаже“ (због

жаја туризма како у примарној,
тако, посебно, у секундарној рас-
подјели.

Активност трговине биће ус-
мјерена на јачање прометне фун-
кције и континуираног снабдије-
вања привреде и становништва,
што је изванредно важан и те-
жак задатак, с обзиром на перма-
нентну дефицитарност југословен-
ског тржишта и карактеристику
наше општине као изразито за-
висног потрошачког подручја.

У циљу што боље снабдјево-
ности, од посебног је значаја бла-
говремено обезбјеђење повољних
кредитних средстава ради форми-
рања оптималних залиха, у првом
реду за туристичку сезону. Треба
предузети мјере и за формирање
робних резерви на нивоу општи-
не. Главни снабдјевач, ООУР „Ја-
дран“, треба да повећа укупан
приход за 24%, а доходак за
35%.

У области ПТТ саобраћаја, због
немогућности обезбјеђења средста-
ва за проширење капацитета, мо-
же доћи до озбиљних проблема у
току главне туристичке сезоне, па
је неопходно хитно интервениса-
ти расположивим средствима да
би туристичка привреда обезбије-
дила боље везе, па у току главне
сезоне повремено искључивати те-
лефонске бројеве грађана.

ЗА ДУГОРОЧНИ ПРОГРАМ СТАМБЕНЕ ИЗГРАДЊЕ

Комунално-стамбена привреда,
поред задовољавања потреба ста-
новништва, један је од битних
предуслова туристичког привре-
ђивања, доминантног у привред-
ној структури Будве. Ове године
треба створити услове за успо-
стављање економских односа у
комуналној и стамбеној изградњи
и у управљању и одржавању ста-
мбено-комуналног фонда. Односе
између самоуправних интересних
заједница и организација које о-
бављају комуналне и стамбене
дјелатности треба регулисати на
доходовним основама — уговоре
засновати на реалним цијенама у-
слуга и приоритетима у оквирима
обезбјеђењих извора за финан-
сирање тих дјелатности. Пошто у
овој години нема могућности за
изградњу нових стамбених објек-
та јер удружени рад нема сред-
става за ту сврху, потребно је
прили изградње дугорочних програ-
ма стамбене изградње на бази ре-
алних извора финансирања. Упо-
ред с тим, треба створити усло-
ве за постепено увођење економ-
ских станарина и за учешће лич-
ним средствима у финансирању
стамбене изградње. У току ове
године станарине треба повећати
најмање за 20%. Активирањем
кућних савјета створиће се усло-
ви да се већ од наредне године
стамбени фонд стави под њихову
контролу, а они ће, такође од на-
редне године, располагати и ди-
јелом станарине намијењене за
одржавање станова. Најхитније
треба наплатити заосталу и увес-
ти додатну станарину за коришће-
ње станова издан стандардне по-
вршине, затим продати празне и
бесправно усељене станове и тако
вратити дио дугова банци. Опрем-
љено грађевинско земљиште тре-
ба додјељивати путем конкурса,
што је друштвено најрационални-
је за рјешавање стамбених про-
блема.

БАЗАР МАЛЕ ПРИВРЕДЕ

У васпитно-образовној дјелат-
ности треба интензивирати спрово-
ђење реформе и превазилаже-
ње слабости и заостајања, наро-
чито у међусобном и повезивању
с осталим дјеловима удруженог
рада.

Убрзаће се обнова и ревитали-
зација културно-историјских спо-
меника и наставити активност на
цјеловитој реализацији програма
обнове Старог града.

На основу јединствених норма-
тива, стандарда и категоризаци-
је здравствених организација, о-
безбједиће се рационалнија здрав-
ствена заштита и наставити с пре-
вентивним радом у области соци-
јалне заштите пружањем веће по-
моћи лицима која су материјално
необезбјеђена — старим, изне-
моглим и инвалидима.

У области друштвене заштите
бораца и војних инвалида и по-
родица палих и умрлих бораца
наставиће се с обезбјеђивањем
њихових права у складу с дру-
штвено-економским развојем и ма-
теријалним могућностима општине.

Ауто-мото друштво ће улага-
њима у овој години побољшати
услове за рад и квалитетније пру-
жање услуга... Предстоји санаци-
ја и реконструкција водовода Ре-
жевићи — Перазића До, као и
санација и реконструкција кана-
лизације у Пржњу. Започеће из-
градња здравствене станице у
Петровцу. „Јадрански сајам“ ће
изградити базар мале привреде.
Започеће санација спомен-дома у
Маинама... Агрокомбинат „13.
јул“ ће изградити самопослугу у
Светом Стефану.

ИНВЕСТИЦИЈЕ

Ниска акумулативна способ-
ност привреде и ограничене мо-
гућности задуживања наметнули
су да се инвестициона активност
највећим дијелом усмјери на при-
оритете утврђене планом употребе
средстава за обнову и изградњу.
Ове године завршиће се изградња
највећег инвестиционог објекта
на Словенској плажи, у чију из-
градњу ће укупно бити уложено
3.600 милиона динара. Тиме ће на-
ша туристичка привреда добити
2.413 нових кревета и тако пре-
машити капацитете с којима је
располагала прије земљотреса за
1480 кревета. Поред тога, ово на-
сеље даће нови квалитет нашој
туристичкој понуди, јер ће својим
савременим садржајима знатно
побољшати њену структуру.

До почетка туристичке сезоне
треба обезбједити завршетак ра-
није започетих објеката ванпан-
сионске потрошње, посебно старе
„Авале“.

„Монтенегроекспрес“ треба да
заврши ауто-базу на Јазу, а ООУР
„Петровац“ туристичко-угоститељ-
ске капацитете у Петровцу.

Обнова и ревитализација Ста-
рог града, као највеће туристичке
вриједности Будве, треба да у о-
вој години добије приоритет, како
би се што прије кренуло с њего-
вом брзом и ефикасним обновом.
Планира се почетак радова у ври-
једности 925 милиона динара, а
средства ће обезбједити Репуб-
лички фонд за обнову и изград-
њу. Неопходно је створити усло-
ве да се радови на Старом граду
и другој фази луке организују
тако да представљају што мању
сметњу нормалном одвијању ту-
ристичке сезоне.

У овој години треба да се ре-
ализују и инвестиције на санаци-
ји и реконструкцији водоводних
и канализационих објеката у а-
уто-кампу на Јазу.

Промјене у пореском систему
треба да допринесу растеређивању
организација удруженог рада ди-
јела обавеза по основу издвајања
за општедруштвене и заједничке
потребе, што ће побољшати аку-
мулативну и репродуктивну спо-
собност привреде. Повећање учеш-
ћа грађана у финансирању опш-
тих друштвених и заједничких
потреба обезбједиће се повећа-
њем непосредних пореза, посебно
ста имовину и приходи од имо-
вине, промет непокретности, до-
ходак од обављање привредних и
непривредних дјелатности сред-
ствима у својини грађана, кућа
за одмор, издавања станова и по-
словних просторија.

ОБРАЗОВАЊЕ И КУЛТУРА ★ ОБРАЗОВАЊЕ И КУЛТУРА ★ ОБРАЗОВАЊЕ И КУЛТУРА ★ ОБРАЗОВАЊЕ И КУЛТУРА ★

С ПОВОДОМ КОД МИЛИЦЕ И СВЕТОЗАРА ВУКМАНОВИЋА ТЕМПА

НАШИ КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКИ СПОМЕНИЦИ

НА ЗБИРКУ НИЈЕСМО СТАВИЛИ ТАЧКУ...

Манастир Подострог

НЕДАВНО ЈЕ У ИЗДАЊУ МУЗЕЈИ — ЦЕТИЊЕ из штампе изашао луксузни каталог Збирке умјетничких слика, цртежа, графика и скулптура Милице Сарић — Вукмановић. Свих 220 радова је репродуковано, од чега 40 у боји. Овим поводом посјетили смо дом Милице и Светозара Вукмановића — Темпа у Режевићима, и данас пун слика и умјетничких дјела, у који сликари често свраћају.

— Прошло је готово двије деценије, од када је Збирка први пут изложена јавности у салама Његошеве Биљарде, а затим у Умјетничком музеју Црне Горе. Сада, када је изашао и каталог под називом „Збирка Милице Сарић — Вукмановић“, и када је та цјелина заокружена, јесте ли задовољни?

— Нијесмо ставили тачку. Збирку ћемо и даље допуњавати. Од 1979. године од сада смо је допунили са још десет радова. Задовољни смо. Једино смо незадовољни, што не зграда Владиног дома на Цетињу, гдје је смјештен Умјетнички музеј Црне Горе, бити „скраћена“ за један спрат, тако да се овај Музеј неће моћи ширити, а с њим ни Збирка. У „Музејима — Цетиње“ су нам рекли да ће приземље бити адаптирано за Историјски музеј Црне Горе. Штета и за један и за други музеј! — изјавили су Милица и Темпо.

— У разговору са Отом Бихаљи Мерином рекли сте да су Вас слике које је Милица набављала одмарале. Шта је то значило за човека који је тек у зрело доба почео да вреднује умјетничка дјела, а толико година их мимоплазио? — питамо Темпа.

— Признајем, Милица је пробудила у мени огромно интересовање за умјетност. Веома сам јој за то захваљан. Почели смо да упознајемо сликаре. Укуси су нам се подударали, али понегдје и знатно разликовали. Велики је задовољство имали жељену слику. Када смо их толико нагомилали, схватили смо да и други треба да их гледају и да уживају у њима. Одлучили смо да их поклонимо Цетињу. Већ 1965. године Збирка је презентирана у оквиру сталне поставке Црногорске националне галерије.

— Заиста, то монументално дјело оставило је на мене дубок утисак. Био сам убијен да ћу на фресци видјети двије војске. Српску и турску. Изненадио сам се. На фресци су насликани коњи и људи. Сви до једног имају неку чудну образину. Сви су очајнички гледали да се спасу смрти. — Овдје је Темпо мало застао, па је себи поставио питање: Зашто се људи толико боре? Гатују? Убијају? Онда је изговорио познате Његошеве стихове:

Нека буде борба непрестана,
нека буде што бити не може,
нек ад прождре, покоси
сатана!
На гробљу ће изнићи цвијеће
за далеко неко покољење!

Ваљда тако мора да буде. Бабо би га више знао! — додао је Темпо.

— У Збирци нема слика југословенских умјетника, које би се сврстале у умјетност социјалистичког реализма. Како то објашњава-те?

Милица: — Тражили смо кроз апстрактну слику нешто лијепо. Вољели смо асоцијативну умјетност.

Темпо: — Код социјалистичког реализма има добрих слика. Међутим, та идеализација социјализма кроз умјетност нас је одвраћала да имамо слике тога правца. Сматрам да слика, или неко друго умјетничко дјело, мора да покреће на размишљање, а не никако

не знам већ како. Слика на мене релаксирајуће дјелује. У томе је та разлика. Природно је да се мишљења не подударају.

— Миличин портрет, који је урадио Мића Поповић 1979. године, неки ликовни критичари, како смо сазнали оцијенили су као један од најбољих портрета уопште урађених у Југославији у новије вријеме. Дијелите ли ово мишљење?

— Моје је мишљење да је портрет Лазе Трифуновића који је радио Петар Омчикус, снажнији. Ја сам задовољан, а да ли је најбољи, то не знам, одговорила је Милица. Темпо је додао: — Што год Мића наслика, то је, заиста, добро!

— Која је слика прва „ушла“ у ваш дом?

Мића Поповић: Милица Сарић — Вукмановић

на пасиван однос, а то је случај са соцреализмом.

— Када сте постали члан Партије, а то је било 1935. године, изгубили сте сигурност и смјелост да би изразили оно што Вам се свиђа. Крили сте да сте вољели импресионисте, јер су се у то вријеме у СССР-у „слабо гледали“. Прећуткивали сте своја осјећања? — обратили смо се Милици.

— У то вријеме сматрало се да нијесте на линији Партије ако бисте рекли да вам се свиђају Ван Гог, Сезан или други импресионисти. Одговорни у Партији гледали су на такву умјетност као на буржоаску творевину.

Кроз текстове Ота Бихзалија Мерино и Павла Ђоновића наглашено је да сте Ви и Темпо различитих погледа?

Милица: Ја уживам док гледам слику у њеним бојама. То је сензибилнији, њежнији дио слике.

Темпо: Ја тражим потку. Сliku коју гледам годинама, различито доживљавам, уколико је гледам под различитим свијетлом, углом и

„Рибе“ Мила Милуновића и „Европа на овну“ Лазара Возаревића, од које се ни данас не одвајамо.

— Када би дошли у ситуацији да од свих 220 радова, колико се налази у Збирци, одаберете три, који би то радови били?

Милица: — Тешко питање, а ако баш инсистирате, онда су то „Сјећање на Веласкеза“ Лазе Возаревића, „Жена у цвијећу“ Зоре Петровић, све Филеве слике, Зоњичев „Атеље“, „Триптихон“ и Милића од Мачве, слике Недељка Гвозденовића...

Темпо: — Миличин портрет Миће Поповића, „Симонида“ Лазе Возаревића, „Планине“ Петра Лубарде, више Милуновићевих слика...

Напуштајући Миличин и Темпов дом у Режевићима сложили смо се да је Милица Сарић — Вукмановић жена пријатне спољашности, углађена и умјерена, неопходност Темпове робусности, како их је у каталесу Збирке једном реченицом приказао Павле Ђоновић.

Станко ПАПОВИЋ

Прије него што говори-мо о историји, архитектури, значају дјелимично очува-них фресака манастира Подострога, треба истаћи његов веома лијепо положај. Подигнут је у каменитом, терасастом предјелу у подножју брда Острога по коме је добио име. Треба истаћи да се с његових тераса пружа веома лијепо поглед на Будву с околином. Монументалности манастирског комплекса доприноси и велики камени зидови с пушкарницама и стражарницама.

Манастир је прошао кроз веома бурну историју коју морамо поменути тим прије што је везана за веома важне догађаје тога времена. Све до почетка XVIII вијека ова територија припадала је Црној Гори која је пожаревачким миром 1718. додијељена Млечанима. Међутим, манастир је и даље остао својина црногорских митрополита. Овдје је 1735. умро владика Данило, а Његош је једно вријеме бора-вио, радећи на „Горском вијенцу“. 1835. владика Раде је био присиљен да овај крај преда Аустрији. У доба бокељског устанка манастир је запаљен и од тада се у њему више не слу-жи.

Прва слика манастира је акварел мајстора Карачаја из 1838. коју је објелоданио Цвито Фисковић. У манастирском комплексу налазе се двије цркве и конак намијењен свештенству.

Данашњи изглед манастира потиче из 1747. када је саграђена велика црква посвећена Светој Госпођи, за вријеме митрополита Саве Петровића. То је једнобродна грађевина правоугаоне основе с полукружном апсидом према истоку и грађеним осмоугаоним кубетом над главним бродом. Црква има неколико веома лијепих украса. Над главним порталом истиче се ризита и орнаментисани надвратници са старим црногорским грбом који чини двоглави орао са змијом. Црква је у унутрашњости засвођена. Зидови су јој украшени корнизом и лизенама. Некада су се у унутрашњости ове цркве налазили посмртни остаци владике Данила, који су у доба књаза Данила пренијети на Цетиње.

Најинтересантнији, а истовремено и најзначајнији дио манастирског комплекса представља мала црква посвећена Богородици. Налази се на сјеверозападној страни манастира. Сјеверни зид јој је под земљом, а остали под манастирским ћелијама, па изгледа као подземна капела. Врата кроз која се улазило у припрату била су на западној страни, али су касније зазидана, па су сада на јужном зиду. По забату се може видјети да је у најстарија времена припрата била прекривена циглом, а да је касније надограђена и засвођена. На сјеверном и јужном зиду виде се по три зупца која су служила за гредице. И капела и припрата биле су живописне. Изнад њених улазних врата стоји натпис из кога се види да је црква

ПАШТРОВСКО ВЕЧЕ

У Дому Југословенске народне армије у Београду 14. априла одржано је Паштровско вече. Организовали су га Друштво пријатеља Петровца из Београда, Паштровићи који живе у нашем главном граду, а помогли су у томе Туристички савез општине Будва и „Монтенегро-експрес“.

Гости забавног програма, били су Оливера Марковић и Љиљана Шљанић.

Г.

обновљена заслугом јеромонаха Висариона из манастира Цетиња.

Према сигнатурама могу се утврдити поједини ликови на зидовима. Света трпеза, која се налази уза зид, састоји се од хоризонталне плоче која је положена на двије вертикале. На страни ђаконикона, а одвојен од свете трпезе, подигнут је зид који замјењује такозвани „горњи пријестол“. Ту је сједио епископ и око њега свештеници за вријеме богослужења.

До манастирске куће је лијепо попличена тераса, окружена сједиштем, коју је сазидао митрополит Сава Петровић Његош. На средњим терасама налази се бунар с „грлом“ широким скоро метар. Углови „грла“ украшени су палметама. На двије стране изграђени су у релефу грбови: крилати лав и глава анђела на крилима, а на двије друге стране одскачу двоглави орлови с крунама који држе у крунама завијене змије. Од осталих камених украса треба напоменути плочу с релефом и натписом „Петровић“. Ова плоча узидана је изнад врата у једној мањој соби на спрату.

На источној страни манастира налази се соба која је припадала владици Раду, у којој је, како се сматра, радио на „Горском вијенцу“. Она се и данас зове „Владичина соба“. На западној страни манастира је „Ђорђијина соба“ која је припадала рођаку владике Рада. Ту просторију треба истаћи, јер је врло интересантна. Изнад врата на четири поља урезан је грб, а повише поља изгледа да је био једноглави орао раширених крила.

Просторије међуспрата и спрата знатно су измијениле свој првобитни изглед услед адаптације посљедњих година.

Драгана ИВАНОВИЋ

СЕДАМ РАДОВА ЗА „ЗДЕНАЦ РАДОСТИ“

Ученици основних школа из наше земље учествовали су недавно у изради нацрта за мозаике од камених облутака који ће бити уграђени у хоризонталну кружну плоху, у осам дјелова, око „Зденца радости“ који се подиже у оквиру Спомен-парка у Кумровцу. Од укупно 7274 ликовна рјешења која су приспјела на конкурс из свих република и покрајина, за израду мозаика одабрана су 472. Међу њима је и седам радова ученика Основне школе „Стефан Митров Љубиша“.

— На конкурс смо послали десет радова, кључно су дозвољавале пропозиције. Један од услова био је да

мотиви одражавају карактеристичке ужег и ширег замишљања дјете. Избор је био широк: могли су се радити симболи револуције, птице, рибе и друге животиње, биље, елементи народне умјетности и градитељства, као и други мотиви према, стваралачкој фантазији дјете. Моји ученици озбиљно су схватили задатак и приопули својски на рад, па сам могао да изаберем најбоље радове — каже Нико Дулетић, наставник ликовног васпитања у Основној школи у Будви.

Успјех будванских ученика утолико је већи ако се зна да је из Црне Горе и забрањено свега петнаест ли-

ковних рјешења. Опцењивачки одбор био је састављен од еминентних стручњака, професора, сликара, архитеката, инжењера и представника завода за просвјетно-педагошку службу из свих република и покрајина.

Одабрани су следећи радови: „Риба“ (оловка и темпера) Ане Ђулафић, „Једрилице“ (темпера) Николе Вујовића, „Свети Стефан“ (темпера) Марије Кентере и Сандре Капић, „Свети Стефан“ (темпера), Сандре Јаблан, „Вече на мору“ (темпера) Наде Маровић, „Птица“ (темпера), Зорана Калужеровића и Миодрага Бјелогрића, „Дјевојка и дуга“ (темпера) Ане Франете, све ученика VII и VIII разреда.

Најуспјелији ликовни радови, међу којима и ових седам, биће издвојени за картонске подлоге по којима ће се у Кумровцу израђивати мозаики од камених облутака. Сви радови одабрани за мозаик остају власништво Спомен парка Кумровец.

С. Г.

МАЛА ШКОЛСКА ХРОНИКА

ПОЧЕО УПИС ПРВАКА

ОСНОВНА ШКОЛА „Стефан Митров Љубиша“ ових дана уписује дјецу за први разред у школској 1984/85. години, и то ону која до краја календарске године навршавају седам година. Могу се, на основу лекарског мишљења и према могућностима школе, уписати и тјелесно и душевно развијена дјеца која до почетка школске године навршавају шест година.

СЈЕДНИЦА САВЈЕТА ШКОЛЕ

САВЈЕТ ШКОЛЕ одржао је сједницу на којој је саслушана информација о успјеху ученика на крају првог полугодишта. Истакнути су постигнуте резултате, уочене слабости у раду и одређени задаци за побољшање успјеха. За предсједника Савјета изабрана је наставница Ксенија Селма Драговић.

ЗАХВАЛНИЦА ИЗ САРАЈЕВА

ОРГАНИЗАЦИОНИ ОДБОР Међународне изложбе дјечјег ликовног стваралаштва у Сарајеву додјелио је захвалницу Основној школи „Стефан Митров Љубиша“ за учешће и допринос успјеху изложбе Спорт у дјечјем ликовном стваралаштву „Руке пријатељства међу народима свијета“, која је организована у част XIV зимских олимпијских игара.

КОНКУРС ЗА ЂАЧКЕ РАДОВЕ

Међуопштинска културно-просвјетна заједница са сједиштем у Дубровнику објавила је конкурс за литерарне радове ученика основних и средњих школа, који ће трајати до краја маја ове године. Свака школа ће одабрати по пет најбољих радова. Теме су слободне, а могу да се односе на прославу празника, разне свечаности у школи, рад пионирске организације, сјећања на Ти-

та, значајни догађаји из НОБ, о миру и слободи. Овогодишњи сусрет младих литерата треба да се одржи у Будви.

СМОТРА „НАУКУ МЛАДИМА“

РЕПУБЛИЧКА СМОТРА „Науку младима“ одржаће се ове године 18, 19. и 20. маја у Бару. Учествоваће ученици који буду најбољи на регионалним такмичењима из физике, хемије, биологије и математике.

САСТАНАК СТРУЧНОГ АКТИВА

СТРУЧНИ АКТИВ НАСТАВНИКА разреда наставе одржао је недавно састанак на коме је вођена жива и садржајна дискусија о питањима која садржи нови наставни план и програм за основну школу, с посебним освртом на планирање и реализацију дијела програма који се односи на сценско-филмску умјетност и друштвено-корисни рад. У раду састанка учествовао је и провјетни савјетник мр Душан Мандић. Истакнуто је да овакве састанке треба чешће одржавати по конкретним питањима из области наставе и васпитања.

САКУПЉАЊЕ СТАРОГ ПАПИРА

ШКОЛА ЈЕ ОРГАНИЗОВАЛА прикупљање старог папира. У овој акцији, која је још у току, сакупљено је више од десет тона старог папира, који је откупљен „Техногас“ из Чачка по цијени од пет динара по килограму. Прикупљени новац употребитиће се за покривање дијела трошкова екскурсије ученика осмог разреда, која ће бити организована крајем маја ове године. Велики допринос у овој акцији, поред ученика, дали су наставници Васка Трифковић и Гојко Јовичић.

Марко Тановић

НАЈМЛАЂИ САРАДНИЦИ

Прољеће је закорачило у мој град

Прољеће је закорачило у мој град
и све прекрilo шареним бојама,
вриједне пчеле носе цвјетне сокове у шареним шољама.

Пјева као птица у гају
Слатка као трешња у мају.

Светлана ЂУРИШИЋ

Поток жубори и зеленој преноси гори:
Стигло нам је прољеће весело је цвијеће!

ПРОЉЕЋЕ

Љубичица мала на ливади спава.
Кад прољеће дође дигне своју главу,
љубичасто-плаву.

Жељко ИЛИЈЕВИЋ

По пољима, по горама чује се дјечји глас:
Прољеће весели нас!

И водопад говори сад:
Стигло је прољеће у наш град

Зорана ЦУЦА

Б У Д В А
Будв је град на обали мора,
пуна је сунца и приморских боја.

Светлана ЂУРИШИЋ

М А М А
Мама је љубичица плава,
мама је ружа расцвјетала,
мама је зумбул у трави,
мама је небо што се плави.

Звездана ЗЕНОВИЋ

Најљепше на свијету прољеће је бумбар у лету.
Најљепша мама свијета пуно је дарова и цвијећа.

Маја ЉУБАНОВИЋ

Долази нам прољеће пуно лијепих боја,
веселе се дјеца олистала гора.

Светлана ЂУРИШИЋ

КОРИСНИ САВЈЕТИ

Џепарац - да или не?

Да ли треба давати новац малом или старијем ученику основне школе и у коликом износу, о томе се може разговарати с различитих позиција.

● Дјеца све своје потребе задовољавају у кући, зато им не треба давати новац.

Многи су одрасли у породицама гдје се новац није давао дјети све до пуне младости. Породица је младима пружала све — од хране преко одјеће до опреме за школу. Новац се давао само у изузетним приликама, на примјер кад би школа водила ученике у биоскоп или кад би само дијете зажељело да са својим друговима оде на неку приредбу.

● Дјеци треба давати новац, али само повремено и у најнужнијим износима, како би увидјела да се новац тешко зарађује.

Пракса је многих родитеља да дјеци дају новац у одређеним приликама, а то се дешава и онда кад у посјету дођу рођаци или гости који дјетету дају поклон, слаткише или новац. Дијете, дакле, новац не добија редовно него од случаја до случаја.

● Дјетету треба давати новац приближно онолико колико добијају другови с којима се дружи.

И овај став заслужује пажњу и размишљање: ди-

јете ће бити у непријатној ситуацији, да не кажемо похрамљено, иако је у неравноправном положају према својим друговима, односно ако му они често купују сладолед или сок. Треба му признати могућност да се реваншира својим блиским друговима.

● Дјетету треба давати новац редовно и у одређеним износима (џепарац, како би се утицало да рачуна новцем и да га распоређује. Дјеци млађих разреда се даје недељно, а старијим мјесечно џепарац.

Овај став заслужује пажњу пажњу, пошто се несумњиво ради о важном васпитном задатку. Јер, у односу према људу, дијете може лако да оде у једну од двије крајности:

— да новац олако троши и разбацује га, или

— да га узме сувише озбиљно и постане шкртита, а и то је, свакако, непожељно.

Узимамо не тако риједак случај: предшколско дијете добије, на примјер, за рођендан врло лијепу касицу у коју му присутни стављају новчиће, затим оно у свакој

прилици са својом касицом, кад год се појави неко ново лице, врши „инкасирање“. С васпитне стране гледано, оваква пракса је бесмислена ако не и сасвим проблематична.

Увођење дјетета да правилно троши новац, да га распоређује, да према новцу стекне правилан однос (ни прецењивања, ни потцењивања) није нимало лак васпитни задатак. Ако, на име, дјетету кажемо да слободно троши новац, лако ће се десити да га немилице разбацује, ако му на то скренемо пажњу и заустављамо, оно ће нам одговорити да смо му већ једном дозволили да свој новац слободно троши. Уосталом, кад има новац у рукама, дијете је изложено разним привлачностима, позитивним и негативним: од слаткиша до биоскопа, од цубокса до цигарете, зависно од тога с ким се дружи.

У васпитном смислу од несумњивог су значаја модели понашања које дијете има пред собом: како новац троше другови с којима се стално дружи, а нарочито је значајан модел понашања родитеља.

Фудбалери „Могрена“ све су ближи Подсавезу. Послије добре игре и освојеног бода у Бару, у 19. колу били су домаћин екипи „Титекса“ из Титограда. Међутим, успјели су само да освоје бод. На овој утакмици све се збило у првом полувремену. Арчон је довео госте у вођство у 35. минуту, а минут прије краја полувремена Душан Цвијовић је изједначио. Уза лудни су били покушаји домаћина да се у другом полувермену направи преокрет — гости су отпутовали с бодом.

Гостовање у Никшићу у 20. колу представљало је ново разочарање за симпатизере овог клуба. Убједљив пораз (3:1), још једном је потврдио да у редовима „Могрена“, заиста, шкрипи. Домаћи „Челик“ повео је с 2:0, али је пред крај полувремена Душан Цвијовић смањио резултат и наговестио могућност освајања бода на стадиону крај Бистрице. Међутим, већ у почетку наставка утакмице Дервишевић, нападач домаћег тима, разбио је такве жеље. Савладао је голмана „Могрена“ Ђурковића, и то је био крајњи резултат: 3:1 за домаћина, који је био бољи у свему.

Послије пораза у Никшићу, који је озбиљно уздрмао редове будванског „републиканца“, тренер Никола Букилица, који је преузео тим овог пролећа, поднио је неопозиву оставку. Изјавио је да је фонд играча скроман, да нема залагања и изгарања како на тренинзима тако и на утакмицама и да је изостала подршка управе клуба, као и других фактора. Извршни одбор усвојио је оставку и на мјесто шефа стручног штаба поставио Демира — Бата Тодоровића, некадашњег фудбалера титоградске „Будућности“ и никшићке „Сутјеске“, који је носио дрес „Могрена“ и доскоро радио с омладинцима.

Но, на жалост, Тодоровићев деби у улози тренера није био успјешан. У 21. колу у Будви је гостовало бјелополско „Јединство“, некадашњи друголигаш, који тавори у средини табеле. Очекивало се да ће полетарци „Могрена“, предвођени искусним играчима, као што су Андрија Пејовић, Калезић и Бујовић, освојити два бода и тако стећи шансе да остану у лиги. И да одмах кажемо били су на најбољем путу да то учине. Код резултата 1:1, два минута прије краја, „Могрена“ је постигао гол. Послије акције која је дуго трајала лопта се нашла у мрежи

СМЈЕНА НА КОРМИЛУ

„Могрен“ све ближе подсавезу

Меновића. Били смо, како се то каже, у линији шеснаестерца, пратили ову акцију и стекли утисак да је гол сасвим регуларан. Тако су мислили многи на стадиону, међу њима и стручна лица, али, на жалост, не и судија овог сусрета Милисав Драгојевић из Спужа. Он је, из сасвим необјашњивих разлога, поништио погодак, што је изазвало револт домаћих играча. Опколили су судију, било је повлачења за рукав и вербалних дуела и Драгојевић је прекинуо меч два минута прије краја. Морамо рећи да је судија овај меч водио, заиста, лоше, дозвољавао је кошркања, приговоре, да би — што би ријетко који арбитар урадио у тим тренуцима — прекинуо меч! Он је тако директно утицао на резултат и највјероватније на судбину „Могрена“. Јер, уколико се овај меч региструје службеним резултатом 3:0 у корист гостију, што је и највјероватније, „Могрен“ ће бити главни кандидат за испадање из лиге.

Морамо рећи да није било у реду понашање фудбалера „Могрена“ послије спорног тренутка. Зна се у фудбалу да су једино мјеродавне одлуке судија, да они гријеше, али да постоје други начини да се грешке исправљају. То су жалбе а не повлачење за рукав и убјеђивање да промијени одлуку.

С. ГРЕГОВИЋ

ЗДРАВСТВЕНО ПРОСВЈЕЂИВАЊЕ

Услови развитка неправилности вилица и зуба

МОРФОЛОШКЕ И ФУНКЦИОНАЛНЕ неправилности органа за жвакање нису болести у ужем смислу ријечи, јер представљају на-

ход, односно резултате неправилног развитка. Један од важних, ако не и најважнијих, узрока тих неправилности је, свакако, на-

слеђе. Особине предака преносе се преко оба родитеља на потомке. Насљеђе је основа, а оно што се током живота стиче само доприноси индивидуалним варијабилностима. Индивидуалне варијабилности су последица и спољних чинилаца, али насљеђе има првенствену улогу, јер и кад би сви спољни утицаји били потпуно једнаки, ипак би се формирале индивидуалне разлике.

Неправилности се, обично, не наслеђују као такве, већ само извесне физиолошке и морфолошке особине. Ако спољни утицаји дејствују у правцу тих особина, оне долазе до изражаја, али, ако дејствују насупрот наслијеђеним наклоностима, остају без успјеха (навице сисања и стрми положај сјекутића).

Од болести највише утицаја на настанак неправилности вилица и зуба имају рахитис, туберкулоза и сифилис. За вријеме трудноће поремећаји у исхрани, као и обољења мајке, могу утицати на развитак плода, па и на вилицу. Може доћи до изражаја недостатак витамина, калцијума и фосфора, као и штетна исхрана, а нарочито превелика употреба алкохола, никотина, морфијума и других дрога. Од спољних чинилаца највише утицаја на развој вилица и зуба има исхрана, навика сисања и полагања одојчета. Јако је важан начин на који одојчад узима храну. Приликом дојења рад вилице представља 60 пута већи напор него што је потребно код вјештачке исхране из боце помоћу ццуле. Тај рад је потребан, јер се на тај начин развијају мишићи, а то је и најефикаснији подстрек за развитак вилице, јер је она још у задњем положају, а треба за шест мјесеци да надокнади своју заосталост и дође у нормалан однос, како би се сјекутићи при ницању правилно сусрели, што је најважније у овом периоду развоја. При полагању одојчади прва брига мајке треба да буде управљена на уста дјетета и не би требало дозволити такав положај лежања који би подржавао отварање уста. У том периоду развитка навика дисања на уста врло се лако ствара, а тад постоји и нарочита наклоност према прехлади и запаљењу слузокоже носа. Уколико дјеца спавају без јастука са забаченом главом, вилица пада унатраг и доња усница се смјешта иза горњег фронта и ствара неправилне импулсе за навиком, што се још погоршава и дисањем на уста. Навиком сисања прста или било ког другог предмета долази до помјерања зуба или вилице у неправилан положај, што онемогућава правилну исхрану и говор, а лицу даје неправилан изглед.

Др. Милош МАРКОВИЋ

Како пробудити дијете

МНОГИ РОДИТЕЉИ ДОЖИВЉАВАЈУ праве јутарње драме кад буде дијете ради поласка у школу. То се нарочито односи на ученике првог разреда. Дијете које је прије поласка у школу радо будило своје родитеље, сада као да не жели да устаје у одређено вријеме. Оно као да не чује грдњу и вику родитеља. Зашто се тако понаша?

Кад наврше шест година — тврде психолози — дјеца у великом проценту мијењају своје навике спавања: од вечерњих постају јутарњи спавачи. То се, међутим, не слаже с потребом да дијете за школу мора раније да устане и да пође ведро расположено, како би се од првог часа могло усредсредити у настави.

Ево неколико савјета да се ријешити овај проблем: ● Пробудити дијете у право вријеме значи да не оно без велике журбе и нервозе моћи да се умије, обуче, доручкује и да пође у школу у смиренем расположењу. Није добро да се дијете буди пола часа раније, да га њежно милујете или се с њим убјеђујете и препирете, јер то ствара непогодна расположења на почетку радног дана малог ђака.

● Дијете се брже „разбистри“ ако се обратимо свим његовим чулима: осим будилника који ће зазвонити, треба му се обратити неким питањем или му нешто рећи. У собу треба пустити мало свјежег ваздуха. Отворена врата од кухиње значе ширење мириса од доручка који се припрема, чиме се утиче на чуло мириса. За умивање није добра топла или веома хладна, него је корисна вода из чесме која помаже крвоток.

● Осим друге хране, добро је да дијете попије нешто топло, али не прави час или кафе. Љекари савјетују да се то одложи за узраст послје 14 године.

● Нека дјеца су ујутру мрзовољна, нерадо говоре или дрско одговарају. Преко тога треба прелазити: не присиљавајте дијете на дуге разговоре! Као и ми одрасли, и дијете, кад се пробуди, има потребу да прве јутарње тренутке проведе „са собом“.

● За добро расположење у школи неопходно је да је дијете довољно спавало. Међутим, то је индивидуално и креће се, на примјер, код ђака првог разреда, од девет и по до једанаест часова. Дјевојчице обично спавају нешто мање од дјечака. Уосталом, није битно колико дијете спава него како спава. Важно је пријатно проведено вече, без посебних узбуђења (на примјер, због школе и домаћих задатака), без вике и свађе, уз малу причу и пријатно часкање с дјететом.

Кутак за разоноду

КАЗАЛИ СУ...

ПЈЕСНИЦИ СУ ДЈЕЦА

ЈУЛИЈАН ТУВИМ: Пјесници су дјеца која се забављају правећи мјехуриће од својих суза.

ЛЕСИНГ: Лакше је процијенити разум једног човјека по његовим питањима, него по одговорима.

ГЕРШВИН: Педагозија је наука помоћу које и без које човјек остаје онакав какав је.

БЕРТ БРЕХТ: Колико је ула лажи потребно у једном парламенту да би се ставила у покрет машина истине?

ДЕ ГОЛ: Од десет особа које говоре о нама, девет их говори зло, а једина која говори добро, често говори — лоше.

ЖОРЖ САНД: На почетку љубави љубавници говоре о будућности. Кад је љубав на измаку, говоре о прошлости.

ФОКНЕР: Критичари ће, као и увијек, рећи да је књижевност у стагнацији, чак и у опадању. Од времена првог критичара до данас, они никад ништа друго нису ни рекли.

АРТУР МИЛЕР: Нове књиге имају једну велику ману: спречавају нас да прочитамо старе.

КАРЕЛ ЧАПЕК: Пиле није ништа друго него средство да јаје направи једно друго јаје.

АНЕГДОТЕ

РАСИЈАНИ ГОСТ

Књижевник Густав Крклец био је редован гост загребачке „Казалишне каване“. Иако је увијек остављао добре напојнице келмеру Максу, морао је са жаљењем да констатира да Макс прво посљужује једног човјека с књигом у руци, који је редовно сједио у супротном углу.

Једог дана му је прекипјело, па упита Макса:

— Зашто сте љубазни са овим човјеком тамо? Колико видим, он вам никад није дао напојницу.

— Мислите на професора? Тачно је да ми он не даје „трингел“, али, знате, он је тако расијан да ми сваки рачун плаћа три пута. Прво му ја наплатим чим донесем наплатницу, затим дођем по чаше и кажем да ми ускоро стиже смјена и, коначно, кад крене кући, он ме сам позива да плати.